№ 80 ՇԱԲԱԹ ՅՈՒԼԻՍԻ 16 1888 ՇԱԲԱԹ ՅՈՒԼԻՍԻ 16 № 80

ՏԱՍՆ ԵՒ ՎԵՑԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլ, կէս տարվանը 6 րուբլ։
Առանձին համարները 7 կոպէկով։

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Մեր հասցէն. Тифлисъ. Редакція «Мшакъ».
կամ Tiflis. Rédaction «Mschak».

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ՆԵՐԿԱՅ 1888 ԹՒԻՆ

„ՄՇԱԿ"

ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՐԱԳԻՐ

Հրատարակվում է Թիֆլիսում, նոյն դիրքով և նոյն պրօգրամայով։ Մենք ստանում ենք սև փական ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։

«ՄՇԱԿԻ» տարեկան գինը 10 րուբլի է, վեց ամսվանը 6 րուբլի։

Գրվել «ՄՇԱԿԻՆ» կարելի է ԽՄԲԱԳՐԱՏԱՆԸ (Բարօնսկայա և Բազարնայա փողոցների անկիւնում Թամամշեվի տանը)։

Կայսրութեան ուրիշ քաղաքներից «ՄՇԱԿԻՆ» գրվելու համար պէտք է դիմել հետևեալ հասցէով. ТИФЛИСЪ, Редакція газеты «МШАКЪ», իսկ արտասահմանից. Tifiis, Rédaction du journal arménien «MSCHAK».

Խմբագիր-հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. «Արևելքի» յօդուածը. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Պանդխտութիւնը Պարսկաստանում. Տեղեկութիւններ Թիւրքիայից և Թիւրքաց Հայաստանից. Նամակ Թիւրքիայից. Արտաքին լուրեր.—ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.— ԲՕՐՍԱ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Չորս տարի Շավշէթ իմերխէվում շրջագայութեան արդիւնքից.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

«ԱՐԵՒԵԼՔԻ» ՅՕԴՈՒԱԾԸ

Կ. Պօլսի «Արևելք» լրագրում կարդում ենք հետևեալ յօդուածը այն հարցի մասին, թէ կ. Պօլսի հայերը ինչպէս վերաբերվեցան դէպի Րաֆֆիի յիշատակը։ Յօդուածը գրված է Բաթումից և ստորագրված է կ. Տիւրեան։ Ահա յօդուածը։

Ռուսաբնակ հայերն առհասարակ զիւրազգած մարդիկ չեն, չը գիտեն ամեն մի երևոյթէն խորին տպաւորութիւն կրել, կը ջանան միշտ լուրջ կերպարանք ունենալ, կրից, զգացմանց յանկարծական շարժումին ընդարձակ հետևութիւն չը գտներ իրենց մէջ։ Գովելի է թէ պարսաւելի այս յատկութիւնը՝ դայս կը թողունք իմաստասէր-հոգեբանաց քննութեան։ Այսքանը սակայն լաւ գիտենք, որ երբ այդպիսի բնաւորութեան տէր անձինք մի որ և է հոգեկան յուզում կրեն, այն անպատճառ հաստատուն առթէ շարժեալ կը լինի և այդպիսի յուզումները միշտ գրեթէ՝ խորին ակօսներ կը փորեն սրտի և մտաց խորշերու մէջ։

Արդ՝ ռուսահայք ունեցան այդպիսի յուզում և առիթն անհիմն չերևար, գէթ ըստ երևոյթին։— Ինչո՞ւ կ. պոլսեցիք կամ առհասարակ տաճկաբնակ հայերը՝ չը մասնակցեցան Րաֆֆիի նկատմամբ զգացուած ընդհանուր համազգային ցաւին։ Ամէն ոք կաշխատի մի որ և է պատճառով մեկնել այս անտարբերութիւնը՝ բայց չի յաջողիր, և որչափ խնդիրն անմեկնելի կը մնայ՝ այնչափ յուզումն աւելի և աւելի տարածութիւն կը գտնէ Ռուսիոյ Հայոց զանազան խաւերու մէջ։

Միւս կողմէն տաճկահայոց ալ շատ զարմանալի երևաց այս յուզումը, զուցէ արդար չը գտնեն զայն և թերևս իրենք ալ չփոթին և չը կարողանան մեկնել թէ ինչո՞ւ այսքան աղմուկ, այսքան մտատանջութիւն։ Ջենք գիտեր թէ իրաւացի լինին այս վերջինները։ Բացատրենք։

Ո՞վ էր Րաֆֆի, ինչ դիրք ունէր նա առհասարակ մեր գրականութեան և յատկապէս Տաճկահայոց նկատմամբ։

Րաֆֆի Ռուսահայոց մէջ ներկայ դարուս կէսէն ետքը գոյութիւն առնող ժամանակակից ազգային-հասարակական խնդրոց կերպաւորողն և տարածողն էր։

Րաֆֆին «Մշակի» լեզուով խօսելով տ ե ն դ ե ն ց ի ա կ ա ն գրող էր, և ահա այդ տ ե ն դ ե ն ց ի ա ն (tendance, ձգտումն) է որ անհուն համակրութեամբ կը լնու ռուսիաբնակ հայոց սրտերը՝ նորա մասին, ի բաց չառնելով նաև ի ն տ ե լ ի գ ե ն ց ի ա ն (ուսեալ դասակարգ) և ա ր ի ս տ օ կ ր ա տ ի ա ն (aristocratie). իսկ հասարակ ժողովուրդը Րաֆֆիի գլխաւոր ընթերցողն է եղած միշտ։ Այս կէտը՝ կը կազմէ Րաֆֆիի գործունէութեան հոգեկան վերացական կողմը, իսկ գալով նորա մատենագրական անձուկ շրջանին—ամեն ընթերցող կը խոստովանի, որ նա այդ սահմանին մէջ կը մնայ դարձեալ բարձր, օրինակելի և առաջնորդ։ «Ռուսահայոց ներկայ գրականութեան մէջ տեսնուած ինքնագիր ազգագրական-վիպական և տեղագրական երկասիրութեանց հոսանաց սկիզբն, դրդիչն և գ լ ո ւ խ ն էր Րաֆֆի… Րաֆֆի բազմածին հ ա յ ր եղաւ հայ վիպագրութեան և ծնաւ ո՛չ միայն բազմաթիւ գրուածներ այլ և գ ր ո ղ ն ե ր….» Այս հակիրճ տողերը զօրս կուղղէ մեր բազմարդիւն մատենագրի հասցէին՝ Վիէննայի Մխիթարեանց «Հանդէս Ամսօրեայի» խմբագրութիւնը, բաւական են նշանակելու համար այն տեղն, որ կը գրաւէ Րաֆֆի գրական ասպարիզին մէջ։

Ուրեմն ահա այս անձն է, որ թէ իբրև հասարակական գործիչ և թէ իբրև հայր վիպագրութեան ամենայն կերպով իրաւունք ունէր պահանջելու պատշաճաւոր երախտաճանաչութիւն Թուրքիոյ հայ հասարակութեան կողմանէ. իսկ սա՝ իբրև լրումն ամենայն երախտագիտութեան և շնորհապարտութեան՝ միմիայն ը ն դ օ ր ի ն ա կ ե ա լ ցաւակցութիւն ցոյց կուտայ։ Բայց ո՞վ չը գիտէ թէ ինչ որ ընդօրինակեալ է, նա սրտի խորէն արտադրութիւն չէ, ինչ որ պ լ ա տ օ ն ա կ ա ն է, նա ամուլ և ապարդիւն է և ինչ որ մարդ ինքնաբուխ կերպով կը բացայայտէ՝ այն է միայն անկեղծն, ուղիղն և ընդունելին։ Ո՞վ է կարող ապացուցանել թէ ը ն դ օ ր ի ն ա կ ե ա լ համակրութիւնը լոկ ցոյցի համար չէ, կը սպղեն Տաճկահայերը։ Մեր հեռագիրներուն և ոչ իսկ պատասխան ուղղեցին կ. Պոլսոյ այն առաջնաւոր անձինքն, որոց իմացուցած էինք Րաֆֆիի մահը. «Կ. պոլսեցիք գիտեն տեղի անտեղի, պահանջել համերաշխութիւն, փոխադարձ սերտ յարաբերութիւն երկու հասարակութեանց մէջ, բայց այս յարաբերութիւնը կիրագործեն այն ժամանակ միայն, երբ հարկ կը տեսնեն «Ռուսահայոց գումն ու կարեկցութիւնը շարժել»։ Ակներև է ուրեմն դայրոյթը. չը տեսնել այս յուզումը՝ կը նշանակէ անտես առնել Ռուսահայ ամբողջ հասարակութեան միաձայն պահանջը։

Այժմ հարկաւոր է մտածել թէ պէտք է հանդարտեցնել գրգռուած ոգիքը թէ ոչ։ Մենք համարձակ կը պատասխանենք թէ ա յ ո՛. այո՛, վասըն զի շատ դէպքեր կարող են պատահիլ, որոնց մէջ Ռուսահայոց վիրաւորուած ինքնասիրութիւնը կարող է մեծ դեր կատարել և այս ձեռնտու չէ կ. պոլսեցոց՝ շատ նկատումներով։ Այո՛ կասենք մենք նեթէ մինչև անգամ կ. պոլսեցիք արդար չը գտնեն այս յուզումն, (որ մեզ զարմանալի պիտի երևայ) և կամ թանձր վարագուրի ներքև պահուած ունենան իրաւացի պատճառներ Զաքարիայի պապանձման մատնուելու համար *)։

Սխալ մ'էր, որ գործեցին կ. պոլսեցիք և առհասարակ Տաճկահայերը՝ չը մասնակցելով Րաֆֆիի յուղարկաւորութեան հանդիսին և ոչ մի ցաւակցական ցոյց անելով։ Չը մասնակցեցան, այո՛, ոչ պատգամաւորութեամբ, ոչ պսակով, ոչ ցաւակցական հեռագրով և ոչ ալ մի սև տողով, թէև հեռաւոր Մարսիլիայէն, փարիզէն, Մանչեստրէն աւելի կարելի էր սպասել այս անտարբերութիւնը քան կ. Պոլսէն։ (փորձը ինչպէս յայտնի է հակառակը ցոյց տուաւ)։ Զուղեցին, չը կըրցան կամ չը մտածեցին տալ իրենց վերջին հրաժեշտն այդ մատենագրին, որ ընտանեկան լեզուով խօսելով, «ա յ ն չ ա փ ա չ ք ի լ ո յ ս է ր թ ա փ ա ծ ա ն ո ն ց հ ա մ ա ր»։ Եւ հարկաւոր է ուղղել այս սխալը, անհրաժեշտ է։

Կայ մի միջոց, որով կարելի է դարմանել այս ցաւալի միջադէպն երկուց հասարակութեանց մէջ. յուսանք, որ գէթ այս անգամ անտարբերութիւնը դարձեալ խլխող դեր չը կատարեր։ Ահաւասիկ. Թիֆլիսի մէջ կազմուած է յատուկ յանձնաժողով, որի նպատակն է արժանավայել արձան մի կանգ-

*) Սոյն թղթակցութիւնը կը հրատարակենք գաղափար մը տալու համար Ռուսահայոց դայրոյթի մասին. սակայն կը զարմանանք թէ՝ ինչպէս չեն կարող ըմբռնել Թուրքիոյ հայոց լռութեան պատճառները։

Ծ. Խ.

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՉՈՐՍ ՏԱՐԻ ՇԱՎՇԷԹ-ԻՄԵՐԽԷՎՈՒՄ ՇՐՋԱԳԱՅՈՒԹԵԱՆ ԱՐԴԻՒՆՔԻՑ

II

Շավշէթի հնութիւնների հետ ծանօթանալիս անհրաժեշտ է և ծանօթանալ մի քանի գիւղերի հետ, որոնց մէջ գտնվում են այդ հնութիւնները։ Այդ գիւղերն են՝ Սաթլէլ, Տբէթ, Օքրօբակերտ և Ծէպտա։ Սաթլէլը գաւառի համար թէ հին ժամանակներում և թէ այժմ վարչութեան կենտրոնատեղի լինելով, սկսենք նախ և առաջ Սաթլէլից։ Սաթլէլ ասելով երկու գիւղ են միանգամայն իմացվում, որոնց մինում թուրքեր են բնակվում, միւսում—հայեր։ Հայերի բնակված Սաթլէլին պաշտօնապէս Սաթլէլ-բաքաթ և երբեմն էլ Սամջէլ-բաքաթ են անուանում, այդ երկու գիւղերի հետ ևս կապեր ունենալու պատճառով, որովհետև այդ գիւղի հայերը բուն Սաթլէլից տեղափոխված և Սամջէլի հողի վրա բնակութիւն հաստատած ժողովուրդ են, թէև այս երեքն էլ մի գիւղ կարելի էր հաշուել, այն պատճառով որ միմեանց կից են։

Բաքաթ բառը այս կողմերում առհասարակ գործ է ածվում տաճիկների կողմից այն գիւղերի հետ կցված, որտեղ բնակված են հայեր։ Այժմ տաճիկներով բնակեցրած Սաթլէլում, կամ հին Սաթլէլում գտնվում է մի հին բերդ և մի հին եկեղեցի. այժմ բերդը աւերակ է, բայց եկեղեցին անփուլ է և թէ տեղացի տաճիկների և թէ մի քանի մօտիկ տաճկաբնակ գիւղերի համար ծառայում է իբրև մզկիթ։ Սաթլէլի, կամ Սաթլէլ-բաքաթի հայերի մէջ պահվել է մինչև այժմ թարմ աւանդութիւն. թէ Սաթլէլի բերդի տակի իրանց հին բնակութեան վայրի մասին, որտեղ, ասում են, գեղեցիկ քաղաք է եղել և ցոյց են տալիս այդ քաղաքի աւերման վերջին անգամներում բերված տախտակեղէն ամբարները, և թէ այնտեղի եկեղեցու համար, որին կոչում են Ս. Սարգսի անունով։ Այս եկեղեցու մէջ մէկ ու կէս դար առաջ կարդացվում են եղել այն մագաղաթէ աւետարանները, որոնք պահված են իրանց այժմեան Ս. Յովհաննէս եկեղեցում և այս աւետարանների մէջ գտնված յիշատակութիւններիցն էր, որ վերև առաջ բերինք և մնացածն էլ իբրև հնութիւն հետաքրքրութեան համար այստեղ առաջ ենք բերում, որոնցից կարելի է պատմական փոքր լոյս ևս առնել։

Ահա այդ յիշատակութիւններից ամենահինը։ «Գրեցաւ յիշատակարանս ի թվին ՋՁԶ։ որ խան մտաւ ի վրացտուն, շատ աւերք էած, անթիւ գերի եհան ու ե տեղ գլխէ բերդ չինեց»։ Մի այլ տեղ «ի ժամանակս, որ ելօ մեծն խոնդաքարն, և գնաց ի վրայ շահին, և շահն փախստէաւ, եկօ ի Վրաստուն, բազում օէր էած, որ ով կարէ պատմել զնորա չարութիւն զինչ արար, որ էր Հայոց թվին ի ՌԴ»։ Աւետարանների մի երկու յիշատակագրութիւնները չունեն այնքան նշանակութիւն, սակայն ցոյց են տալիս, որ Սաթլէլը քաղաք է եղել, որոնց մինի մէջ Սաթլէլի համար մայրաքաղաք է ասվում, որտեղ գնվել է աւետարանը անարժան և մեղսամած պարոն Մաքանդարի աշխատութեամբ ՌԾԲ թւականին հայոց. իսկ միւսում ցոյց է տալիս, թէ յիշատակ է եղել աւետարանը ՌՃՂԴ թւականին Սաթլէլի քաղաքի տէր-Դաւիթին, որդւոյն Պետրոսին և կողակցին Հօնօնին և այլն։ Այս աւետարանը, ինչպէս յիշատակում է, գնված է եղել Ագպնիս գիւղում Նորատունկի և իր կողակցի Թուխտարի հալալ արդեամբք և յիշատակ է գրվել ի դուռն Ս. Կիրակոսի և տղայ Ս. Գրիգորի։ Այս աւետարաններից երկուսի մէջ գրված է նաև թէ որտեղ են օրինակվել և կարծեմ բաւական հետաքրքիր կը լինի լսել։ Մինը գրվել է ՋԻԶ թւականին ի ձորս Աշտայ ի վանս Յանկաւեաց, ընդ հովանեաւ Ս. Լուսաւորչին և Ս. Վարդիհաւր գերեզմանին, Ս. Սիօնի, Ս. Պետրոսի և Ս. Պօղոսի, ձեռամբ մեղսամած և անարժան գրչի Զաքարի, իշխանութեան Հասան-բէկին և ի հայրապետութեան տէր-Յովհաննիսի առ դրանն ս. Էջմիածնի։ Իսկ միւսը,—Փռանկաց երկրում Ֆրիգրիկ կոչեցեալի կայսրութեան ժամանակ, Բրնձապատ գաւառում Սպլեառն մայրաքաղաքում ընդ հովանեաւ ս. առաքելոց և աւետարանչի Մատթէոսի ի վայելումն Յովհաննէս քահանայի։ Չը մոռանանք և այն ասել, որ այս աւետարանների միջին փայլուն ներկերով նկարված գեղեցիկ պատկերներն ու ծաղկագրերը նայողի ուշադրութիւնը գրաւում են իրանց վրա։

Այժմ Սաթլէլում կամ Սաթլէլ-բաքաթում բնակված են 65 տուն հայ-կաթօլիկ և 14 տուն հայ-լուսաւորչական։ Հայ-կաթօլիկները ունեն մի եկեղեցի և երկու քահանայ, (որոնց մինը Բաթում է մնում)։ Հայ-լուսաւորչականները ունեն եկեղեցի, բայց առ այժմ քահանայ չունեն։ Հայ-կաթօլիկների եկեղեցին կարող է պանծալ իր փառաւոր զգեստներով և գեղեցիկ զարդերով, չը նայելով որ այս պատերազմից առաջ 1872 և 77 թւականներին գիշերով եկեղեցու դուռը կոտրելով մինչև 1,000 րուբլու ինչքեր կողոպտվել են գողերից։ Այս կերպասեղէն զգեստները և զարդերը ըստ մեծի մասին բերված են Հռօմից և կ. Պօլսից 1795 թւականներում, ինչպէս ցոյց է տալիս յիշատակարանը, Պրօպագանդայի աշակերտ քահանաների ձեռքով, որպիսիքն են—Ստեփան վ. Գուջօեան, որը երկար ժամանակ կարնոյ յաջորդութիւնն է կատարել, Գաբրիէլ վ. Հովասափեան և Յակոբ վ. Գաթէնեան, որոնք երեքն էլ Սաթլէլի բնիկներ են։ Ինչպէս ակներև է լինում, սրանք շատ մեծ եռանդով են աշխատել իրանց հայրենակիցների կրօնական առաջադիմութեան համար։ Այժմեան եկեղեցին ևս կանգնվել է կամ, ճիշդն ասած, հինը քանդվել և նորոգվել է այս եռանդուն վարդապետների ջանքով։ Ուշադրութեան արժանի է այն ևս, որ Գուջօեան

նել հանգուցեալ մատենագրին. յանձնաժողովն սկսած է գործի։ Թող Ցաճկաստանցիք մասնակցին ա ր դ ե ա մ բ (de facto) այս մասին եղած հանգամանկութեան, թող արձանը կառուցուի գ լ խ ա ւ ո ր ա բ ա ր իրենց միջոցներով։ Եւ այս նպատակի համար հարիւր հազարներ հարկաւոր չէ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Լսում ենք, որ Թիֆլիսի Յովնանեան օրիորդաց դպրոցի վարչութիւնը մտադրութիւն ունի առաջիկայ ուսումնական տարվանից գ ի շ ե ր օ թ ի կ աշակերտուհիներ պահել։ Մենք դժուարանում ենք հաւատալ այդ տեսակ լուրերին, և տրամադրված ենք կարծելու, որ այդ լուրը կը մնայ իբրև լուր, քանի որ գիշերօթիկ աշակերտուհիներ պահելու ձեռնարկութիւնը վաղուց արդէն համարվում է աննպատակայարմար և վնասակար։ Հակառակ դէպքում մենք չենք զլանայ մանրամասնաբար քննելու այդ հարցը, և ցոյց տալու, թէ որքան վնասակար է թէ մանկավարժական, թէ առողջապահական և թէ նոյն իսկ բարոյական տեսակէտից յիշեալ դպրոցի վարչութեան այդ մտադրութիւնը։

—

Կ. Պօլսից մեզ գրում են հետևեալը. «Այստեղ լուր կայ, որ Մաղաքիա եպիսկոպոս Օրմանեան շուտով Պօլիս պիտի գայ։ Նրա բարեկամները կուզեն նրան կրկին Նարնոյ առաջնորդ տեսնել. գուցէ նա ալ պատրիարքական թեկնածուների ցանկի մէջ դրվի։»

—

Շվէյցարիայի Ժընէվ քաղաքից ստացած մեր նամակներից երևում է, որ այնտեղի հայ ուսանողների մեծ մասը ընդհանրապէս նիւթական մեծ նեղութիւն է կրում։ Այդ ուսանողներից մեծ մասը խ ա ք է ո ւ թ ե ա ն զոհ է լինում. հայրենիքում շատ «բարեգործներ» (?) խոստանում են նրանց օգնել, բայց երբ միամիտ երիտասարդները հեռանում և գնում են օտար երկիր, մեր «բարեգործները» առանց խղճահարութեան մոռանում են իրանց խօսքը, և այդպիսով ուսանող երիտասարդները աննկարագրելի նեղութիւններ են կրում։ Նիւթական նեղ դրութեան պատճառով մի քանի երիտասարդներ ստիպվել են թողնել իրանց ուսումը թերի, և շուտով պէտք է վերադառնան Կովկաս։ Միթէ այդ պատիւ է բերում մեր հասարակութեանը։

—

Ստացանք ԳՕՐԻՍԻՑ, պ.պ. Արշակ Ղազարեանցի և Մատթէոս Տէր-Գրիգորեանցի ձեռքով այլ և այլ անձինքներից հանգանակած 27 րուբլի հանգուցեալ Րաֆֆիի արձանի համար։

—

ԴՈՒՍԱՐԻՑ մեզ գրում են։ «Շոգերի սաստկանալուն պէս Բագուից Դուսար եկողների թիւը հետզհետէ շատանում է։ Այժմ ամարանոց եկողների թիւը գրեթէ հաւասարվում է տեղիս մշտաբնակ ժողովրդի թւի կէսին։ Երեկոները շատ հով է լինում, այնպէս որ ամառվայ բարակ հագուստով այգիում գիշերներով զբօսնելը համարեա՞ անկարելի է լինում։ Կենսական պիտոյքները թանգ են։ Սակայն այս տարի մեր մահալում հունձը չը տեսնված բարեբեր եղաւ։»

—

Մեզ գրում են ՂՈՒԲԱՅԻՑ հետևեալը։ «Յուլիսի 6-ին, երեկոյեան ժամը 8-ին, երբ հասարակութիւնը դեռ զբօսնում էր փողոցներում, յանկարծ հրացանի կամ ատրճանակի արձակման ձայն է լսվում։ Ոմանք երկիւղից փախչում են տուն, ոմանք էլ վազում են նայելու թէ ում են սպանել։ Ղուբայում սպանութիւնը այն աստիճան սովորական բան է, որ մեզ համար մի և նոյն է՝ արդեօք ոչխար են մորթել, թէ մարդ են սպանել։ Ասում են սպանութեան պատճառը ամուսնական երկպառակութիւնն է եղել. ամուսինը սպանել է իր կնոջ սիրեկանին։ Սպանողը կալանաւորված է։ Նոյն օրը քաղաքից դուրս, ժամը 9-ին երեկոյեան, կրկին մի սպանութիւն պատահեց։»

—

«Нов. Обозрѣніе» լրագրին Բուխարայից հաղորդում են, որ առաջիկայ Նիժէգօրօդեան տօնավաճառի համար այնտեղից ուղարկված է մօտ երկու հազար ձիու կաշի, 150,000 պուդ բուրդ, մօտ 120,000 սպիտակ ոչխարի մորթ, որոնք «միշի» են անուանվում. վատ վտղաբերութեան պատճառով, շատ քիչ մետաքս է արտահանված։ Նոյնպէս ուղարկված է մօտ 50,000 աղուէսի մորթ։

—

Նոյն լրագիրը լսել է, որ տեղական հետազօտողներից մէկը կազմել է Կովկասի մի մանրամասն աշխարհագրութիւն։ Ասում են, որ այդ աշխարհագրութիւնը թոյլ է տրված գրաքննիչից, և ուղարկված է ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութեան գիտնական մասնաժողովի քննութեանը։

—

Ուրբաթ, յուլիսի 15-ին, ռուսների մկրտութեան 900-ամեայ տարեդարձի օրը, մեծ հանդիսով տօնվեցաւ ռուսաց եկեղեցու համար այդ նշանաւոր օրը Թիֆլիսում։ Արդէն առաւօտեան 9 ժամից մեծ բազմութիւն էր խռնվում Էկզարխեան հրապարակի և մինչև Սիօնի ռուսաց մայր եկեղեցին տանող փողոցի վրա։ Ռուսաց էկզարխի տանից սկսած մինչև Սիօնի մայր եկեղեցին կանգնած էին երկու կարգ զօրքերը։ Մօտ 9 ժամին ռուսաց էկզարխը գնաց Սիօնի մայր եկեղեցին պատարագ մատուցանելու համար։ Հանդիսին ներկայ էին՝ Թիֆլիսում գտնված բոլոր բարձրաստիճան պաշտօնատար անձինքը, Թիֆլիսի ռուսաց ամբողջ հոգևորականութիւնը և բոլոր համքարները իրանց դրօշակներով։ Պատարագից յետոյ ամբողջ հոգևորականութիւնը խաչերով, խաչվառներով և եկեղեցական մեծ շքով սկսեց գնալ դէպի Կուր գետի ափը, որտեղ այս օրերս կառուցել են մի յորդանան ոչ հեռու ռուսաց էկզարխի տնից։ Էկզարխեան հրապարակով հոգևորականութեան անցնելու ժամանակը երաժշտութիւնը սկսեց նուագել «Боже Царя Храни» ռուսաց ազգային հիմնը։ Յորդանանը հասնելու պէս, հոգևորականութիւնը մաղթանքներ կատարեց և պատշաճաւոր ժամերգութիւն անելուց ու խաչը ջուրը գցելուց յետոյ, հանդէսը վերջացաւ թնդանօթաձգութեամբ։ Ապա նոյն հանդիսաւոր կարգով հոգևորականութիւնը վերադարձաւ Սիօնի մայր եկեղեցին։ Մոռացանք յիշելու, որ ինչպէս առհասարակ Ջրօրհնէքի օրն է լինում, այս անգամ ևս խաչը ջուրը գցելու ժամանակ լուղորդների ահագին բազմութիւն որը շորերով և որը մերկ ընկան ջուրը լողանալու համար, այնպէս որ Կուրի ջրի մակերևոյթի վրա երևում էին սև կէտերի նման անթիւ գլխներ։

—

Լսում ենք, որ Էջմիածնի ս. սինօդը քննելով պ. Աքիմեանի հաշուէմատեանները, վերադարձրել է նոյն մատեանները Թիֆլիսի կօնսիստօրիային և պատուիրել է, որ կօնսիստօրիան պ. Աքիմեանցից բացատրութիւն պահանջէ մատեաններում եղած զանազան կէտերի վերաբերմամբ, որովհետև ինքն սինօդը չէ կարողացել մատեանների ցուցմունքներով ստուգել շատ կէտեր թէ մուտքի և թէ ելքի մէջ։ Էջմիածնի սինօդը գլխաւորապէս ցանկանում է իմանալ թէ ինչու պ. Աքիմեանցի արած ծախսերի մասին վաւերացուցիչ թղթեր չը կան հաշուի հետ, ինչու գրագէտ անձերին անգամ փողեր է տրված առանց ստորագրութեան և այլն։ Ասում են, որ կօնսիստօրիան այժմ հաշիւները կը յանձնէ Քամոյենց եկեղեցու ծխականների կողմից ընտրված հաշուատեսներին, որպէս զի Էջմիածի սինօդին մատեաններում մութ երևացած կէտերը դրանք պարզեն։

—

Կիրակի, յունիսի 17-ին, Թիֆլիսի տեղական դերասանական խումբը կը ներկայացնէ «Եւրոպա» այգիում. 1) «Խենթերու բժիշկ», վօդըվիլ 1 արարուածով, թարգմ. Թուրեանի, 2) «Երկու պօլսեցիք Ռուսաստանում», վօդըվիլ 1 արարուածով, հեղինակութիւն Կիւրեղեանի և 3) «Էս էլ քի մօցիքլութիւն» վօդըվիլը 1 արարուածով, հեղ. Տէր-Գրիգորեանի։ Սկիզբն է 9 ժամին և տեղերի գինը էժանացրած է։

—

Թիֆլիսի առաջնորդարանի քարտուղարը մեզ խնդրում է յայտնել հետևեալը. «Զանազան տեղերից Թիֆլիսում ուսուցչական պաշտօն խնդրող անձինք, փոխանակ դիմելու իւրաքանչիւր դպրոցի հոգաբարձութեանը, դիմում են թեմիս սրբազան առաջնորդին, որը հետևաբար չէ կարող գոհացումն տալ նրանց խնդիրներին։ Նորին սրբազնութիւնը միայն թեմի զանազան տեղերում չորս—հինգ տղայոց և օրիորդաց նոր դպրոցների բացման թոյլտուութեան սպասելով՝ և առ այժմ իր ուղղակի կարգադրութեան յանձնված լինելով նրանց ուսուցիչներ գտնելը և կարգելը, կը ցանկար, որ այդ տեղերում ուսուցանելու յօժարութիւն յայտնողները, որպէս զի ստանան բաւաբար պատասխան պայմանների մասին, խնդիրքի մէջ յայտնեն, թէ իրանք ո՞ր դպրոցումն են սովորել, և ունեն ներկայ պահանջների համեմատ վկայական։»

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՆԴԽՏՈՒԹԻՒՆԸ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆՈՒՄ

Տնտեսական և վարչական այն պայմանները, որոնց մէջ գտնվում է Պարսկաստանի ժողովուրդը, ի հարկէ չէր կարող առաջ չը բերել այն յայտնի և միանգամայն ցաւալի հոսանքը, որը պանդխտութիւն է կոչվում, և որը վերին աստիճանի սովորական բնաւորութիւն է ստացել ներկայումս։ Սալմաստից ուղարկված է արտասահմանի հայոց մի լրագրի մէջ թղթակցութիւն, որը վերաբերում է այդ հարցին և որից աւելորդ չենք համարում առաջ բերել ուշադրութեան արժանի տեղեկութիւնները։

«Սալմաստցի գիւղացի տղամարդն գարուն բացուեց թէ չէ՝ թողնում է իւր ընտանիքը, իւր կալուածքներ, գնում է պանդխտութեան Տփղիս, կամ աւելի հեռու, Ռուսիոյ խորեր, իւր ընտանեաց ապրուստ ճարելու կամ իւր պարտք վճարելու համար. անցնում են տարիներ այդ ճոխ քաղաքներում մեր տղամարդի համար ինչպէս մի օր կամ մի ամիս։ Նա փոքր ինչ ընտելանալով այդ երկրի սովորութեանց հետ, բոլորովին մոռանում է տունն, ընտանիք ու հայրենիք, սկսում է օրական աշխատել, ուտել, խմել և անխնայ վատնել և իւր այդ աշխատանքից բնաւ բաժին չը հանել իւր ընտանեաց։

Բայց ինչ նեղ օրեր են անցկացնում իւր հայրենեաց մէջ իւր ծերունի ծնողք կամ իւր 2—3 զաւակներ և կինը. կարծես նոքա էլ իւր մտածելի առարկաներ չը լինէին. նորանք յայտնի է, թէ ինչ նեղութեան մէջ են ընկնում. եթէ աշխատել չեն կարող, ինչ ունին չունին կամ վաճառում են և կամ գրաւ են դնում մի փողաւոր հարուստի մօտ. փող առնում են ուտում, ի հարկէ ժամանակով. ժամանակն լրանում է, գալիս է գրաւատէրն և իւր փողն պահանջում է. եթէ այս վերջինը չունի որ վճարէ, աղաչում է, պաղատում է որ սպասէ մի քանի օր կամ ամիս, մինչև մի թուղթ կամ մի պատասխան ստանայ իւր պանդուխտէն։ Սակայն վաչխառուն՝ շատ չի դիմանում մինչև որ ծանր չը նստեցնէ այդ թշուառ և խեղճ ընտանիքի վրայ. ահա այսպէս մի քանի տարիների մէջ փճանում են խեղճի տան իրեղէնք և կալուածքն։

Վերջին հինգ տարուան միջոցում շատ գերդաստաններ և տներ վերոյիշեալ դրութեան մէջ

Մարիամխաթունի և Թնկրեան Կարապետ աղայի անունները, որոնք ընծայել են այս եկեղեցուն մի մի ձեռք պատարագի զգեստ իր բոլոր արծաթեայ պատկանելիքով, թէև զգեստները այժմ չը կան, մաշվել վերջացել են։

Սաթլէլի բերդի վրա ոչ մի գրութիւն չը կայ, սակայն այժմ մզկիթացեալ եկեղեցու վրա կան մի քանի պարզ խաչեր. և նրա պատերից քանդված և այնտեղ մօտ տափում դեռ ևս կեցած մի քարխաչի բոլորտիքը գրված է հայերէն երկաթագիր գրերով «Ցիշեսջիք» բառը, մնացածը քարից կոտրված է։ Դեռ եկեղեցին մզկիթ չը դարձած կայ եղել և արձանագրութիւն, որից հաստատում են, որ IX դարում շինված է։ Բերդի հին իշխանի մասին աւանդութիւնը պահել է այսպիսի մի պատմութիւն, իբրև թէ Թամարան, որ նստում էր այն ժամանակ Արդահանի բերդում, աղջիկ է տալիս Շավշէթի բերդի իշխանին։ Մի ժամանակից յետոյ երբոր գալիս է Արդահանից Շավշէթ, որ տեսնէ իր աղջկան, նրա՝ փեսան գործ է ածում այսպիսի մի խորամանկութիւն։ Հիւրի համար բերդի մէջ գիշերը մոմի տեղ մարխի ճրագով է լուսաւորում, սեղանի վրա գինու տեղ ջուր է ներկայացնում և ձիաներին գարիի տեղ կորեկով է կերակրում։ Երբոր Թամարան այս բոլոր անյարմարութիւնների պատճառը հարցնում է, փեսան պատասխանում է թէ Շավշէթը անկարող է լինում իրան հայթայթել այնքան, որ այդ պակասութիւնները չը լինէին։ Այս անբաւականութիւնը լսելուն պէս Թամարան հրամայում է, որ Շավշէթի իշխանը ունենայ գարու համար Արդահանի գաւառում մի քանի յայտնի գիւղեր, գինու համար—Արդվինի գաւառում և մեղրամոմի համար Մաճախէլում, որոնցից իրօք օգտվում է եղել իշխանի սերունդը մինչև Թանզիմաթին։ Այստեղ անյարմար չի համարվի ծանօթանալ Ծէպտա գիւղի հետ, որը լեգենդական յարաբերութիւն ունի Սաթլէլի հետ։ Ծէպտա գիւղը այժմ գաւառի ամենափոքր գիւղն է։ Այս գիւղը գտնվում է Իմերխէվի մասում մի բարձր դաշտավայրի վրա, որտեղ բնակված են միմիայն 5 տուն թուրքեր, բայց գաւառում հռչակաւոր է իր առջև բարձր քարաժայռի վրա կանգնած սեպաձև բերդով, որի համար ասում են թէ Թամարան է շինել։ Թամարան երբոր բարձրանում է այդտեղ առաջին անգամ, ասում է «Օ՛փ րա ծուէթա ղօփիլաօ» գիւղացոց թարգմանութեան համեմատ, իբրև թէ այս ինչ խիստ սար է եղել, այս խօսքից բերդի և գիւղի անունը մնում է Ծէպտա։

Որքան կարելի է հաշտվել աւանդութեան հետ, առանց անաչառ քննադատութեան ենթարկելու, մենք պիտի ստեղծենք այժմ Սաթլէլի անունը այն դէպքից, որ պատահել է Ծէպտայի և Սաթլէլի բերդերի իշխանների մէջ։ Այս երկու իշխանները մի ժամանակ սաստիկ թշնամի են լինում միմեանց, այնպէս որ անդադար կռիւ են մղում և իրար վնասում։ Երկար պատերազմներից երկուսն ևս ձանձրանալով և տեսնելով թէ ոչ մինը ևս չէ կարողանում յաղթութիւնը տանել, հաշտվում և բարեկամանում են միմեանց հետ և Ծէպտայի բերդի իշխանը Սաթլէլի բերդի իշխանի քրոջը իր որդու համար կնութեան առնելով, խնամութիւն են հաստատում մէջներում և սկսում են բարեկամական այցելութիւնների պատճառով երթևեկութիւն անել միմեանց մօտ։ Աւանդութեան համեմատ Սաթլէլի բերդի իշխանը հայ լինելով չէր խմանում վրաց լեզուն, սրանից օգուտ քաղելով Ծէպտայի բերդի իշխանը, որ «Քալադեզօփալի» Թամարայի ցեղից էր, այսպիսի մի նենգութիւն է մտածում։ Մի օր, երբ որ ըստ սովորութեան գնալու է լինում Սաթլէլի բերդի իշխանին այցելութեան, իր մարդիկներին պատուիրում է թէ իշխանի հետ սեղան նստած ճաշելիս առաջ բերեն նրա համար ընծայ տարված Իմերխէվի տաշովի կլոր պանիրը և դնեն սեղանի վրա. երբոր ինքը վրաց լեզուով նրանց հրամայէ, թէ «Սաթլէլի մօյտանէթ», իբրև տաշոցը բերէք, նրանք խկոյն և եթ բերեն սաթրը (միս ծեծելու տապար), որը արդէն պատրաստած կը լինեն, և նրանով խփեն իշխանի պարանոցին ու գլուխը մարմնից բաժանեն։ Հրահանգը կատարվում է ճշդապէս, իշխանին սեղանի վրա գլխատում են և թէև այս նենգութեամբ դաւաճիրը բերդին չէ կարողանում տիրել, սակայն այս պատճառով բերդի անունը մնում է Սաթլէլ։ Բայց թէ առաջ ինչ էր անունը, դա յայտնի չէ։

(Կը շարունակվի)

Հայ-կաթօլիկների եկեղեցու յիշատակարանի մէջ ի միջի այլոց կարդացվում է Կ. պօլսեցի ազնուական Դիւզեան Յովհաննէս Չէլէպիի կողակից

րնկած են. այստեղ ծեր, տղամարդ, մանուկ և մինչև անգամ կիներն ալ ձգտում են դէպի Ռուսաստան ապրուստ հայթայթելու, շատ գիւղերում մոռացել են իրանց հայրենի արհեստները —կտաւագործութիւն, չիլաչիութիւն, ճախարակի մանելը և այլն, այսպիսի նահապետական արհեստներ, որոնցմով սրանից 30—40 տարի առաջ իրանց հայրեր կամ պապեր ապրուստ էին հայթայթում։ Իրանք ծերունիներ վկայում են այս թիւր ընթացքի վնասակարութեանը, բայց ինչ օգուտ քանի որ չեն կարող չլինել այն ցանկապատը, որոյ առաջին աւերող իրանք են եղել. խելացի տղամարդներ դժգոհ են և անիծում են իրանց այս օրեր։

Այս օրերում այստեղի մի գիւղէն մի յախուռն բազմութիւն, 14 տարեկան տղայէն մինչև 40 տարեկան տղամարդներ, դարձեալ գնացին պանդխտութեան, աչնան գնացողներէն աւելի, այնպէս որ 130 տան մէջէն 10—20 տղամարդ չի մնացել գիւղս, մինչդեռ Ռուսաստանում կան հարիւրաւորներ. Աստուած մի արասցէ, եթէ գող և աւազակների կողմից մի չարիք հանդիպի—ոչխարի կամ նախրի աւարել,—ոչ ոք չը կայ որ վերադարձնի. այսպիսի յափշտակութիւններ յաճախ պատահում են այս գիւղում, եզերքի վրայ լինելուն համար, թող տանք ծեր մարդիկ որոնցից բնաւ յոյս չը կայ այսպիսի միջոցներում։»

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԹԻՒՐՔԻԱՅԻՑ ԵՒ ԹԻՒՐՔԱՑ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻՑ

Յայտնի է արդէն, որ մտադրութիւն կայ Վանի լճի վրա շոգենաւեր բանեցնելու, այդ մասին Կ. Պօլսի «Թարիգ» լրագիրը գրում է հետևեալը. «Նախարարական խորհուրդը սուլթանին մի տեղեկագիր տուած է որ եթէ սուլթանի վաւերացմանն արժանանայ, Վանի լճին մէջ շոգենաւ բանեցունելու մենաշնորհը պիտի տրուի Կ. Պօլսեցի հայազգի անուանի մեքենագէտ Գավաֆեան էֆէնտիի և ընկերութեան»։

Անվերջանալի հարստահարութիւններ... ահա թէ ինչ են հաղորդում արտասահմանի լրագիրները այդ անվերջանալի երևոյթի մասին։ «Ջնքուշ գաւառի Արտիչ գիւղէն Կ. Պօլիս գտնուած Հայերն մեծ բազմութեամբ Պատրիարքարան իջնելով, խառն ժողովի յունիս 15/27-ի նստին ներկայացուցեր են իրենց գիւղի մէջ գտնուող ազգակիցների անտանելի վիճակը հարստահարութիւնների պատճառով և դարման խնդրեր են։ Ժողովը յայտներ է թէ կայսերական կառավարութեան դիմում եղած է իրենց համար և յոյս տուեր է իրենց խնդրի կարգադրուելուն։»

Պօլսի ազգային խառն ժողովը իր յունիսի 15/27-ի նիստում կարգադրել է հետևեալը. «Տիգրանակերտի վիճակի պատրիարքական փոխանորդ է կարգել Վանի պատրիարքական փոխանորդ Ալէաթճեան Գրիգորիս եպիսկոպոսին. իսկ Վանի Պատր. փոխանորդ է կարգել Թադէոս վարդապետին, որ իւր ապիկարութեամբ ծանօթ է արդէն Վանի մէջ»։

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐՔԻԱՅԻՑ

Կ. Պօլիս, 5 յուլիսի

Երէկ Պօլսոյ եկեղեցականները ժողովեցան պատրաստելու համար Պատրիարքելի եպիսկոպոսաց ցանկը։ Եկեղեցականք բնականաբար պէտք է մատնանիշ ընեն այն եպիսկոպոսներն որ իրենց առաքինութեամբը, իրենց բարոյականովը նշանաւոր հանդիսացած են։ Եւ գիտէք թէ եկեղեցականաց առաջին ընտրելին ո՞վ կըլլայ—Բարթողիմէոս եպիսկոպոս։—Այդ եպիսկոպոսին վրայ պատմուածներն, ոչք դժբաղդաբար ստոյգ են, սոսկալի են։ Եթէ աշխարհականք ոմանք քաղաքական տեսակէտներով կողմնակից լինեն Բարթուղիմէոս եպիսկոպոսի, այդ ինչ և է, բայց երբ եկեղեցականք ալ նորա կողմնակից կը հանդիսանան, այդ կը նշանակէ բարոյական անհուն անկում։ Նար-Պէյ սրբազան ցանկին երկրորդը կուգայ, Խրիմեան Հայրիկ վեցերորդ տասներեք քուէով! Ահաւասիկ ցանկին գլխաւոր մասունքն.

Թիւ քուէարկուաց 45 — քուէ

1. Տ. Բարթողիմէոս Ս. Արքեպիսկ. Զամչեան Առաջնորդ Պրուսայի	32
2. Տ. Խորէն Ս. Արքեպ. Նար-Պէյ Քարոզիչ Պէշիկթաշի	22
3. Տ. Խորէն Ս. Եպիսկ. Մխիթարեան Առաջնորդ Եդեսիոյ	22
4. Տ. Մատթէոս Ս. Եպիսկ. Իզմիրլեան Առաջնորդ Եգիպտոսի	17
5. Տ. Հմայեակ Ս. Եպիսկ. Դիմաքսեան Քարոզիչ Եէնիգաբուի	15
6. Տ. Մկրտիչ Ս. Արքպ. Խրիմեան Նախկին Պատրիարք Կ. Պօլսոյ	13
7. Տ. Սիմէօն Ս. Արքեպ. Սէֆէրեան Պատր. Տեղապահ Կ. Պօլսոյ	13
8. Տ. Խորէն Ս. Եպիսկոպոս Աշըքեան վանահայր Արմաշու	13
9. Տ. Մեսրովպ Ս. Եպիսկ. Սուքիասեան Առաջնորդ Ա. Պօլսոյ	10
10. Տ. Գրիգորիս Ս. Եպիսկ. Ալէաթճեան Պատր. փոխան. Տիգրանակերտի	9
11. Տ. Տիմոթէոս Ս. Եպիսկ. Սափրիչեան	8
12. Տ. Ստեփան Ս. Եպիսկ. Յովակիմեան Առաջնորդ Նիկոմիդիոյ	7
13. Տ. Արիստակէս Ս. Արքեպիսկ. Դերձակեան Առաջնորդ Կարնոյ	6
14. Տ. Գարեգին Ս. Եպիսկ. Սրուանձտեանց	6
15. Տ. Ներսէս Ս. Եպիսկ. Գէորգեան Միաբան Ս. Երուսաղէմի	6
16. Տ. Երեմիա Ս. Եպիսկ. Տ. Սահակեան Միաբան Ս. Երուսաղէմի	6
17 Տ. Մամբրէ Ս. Եպիսկ. Մարկոսեան Միաբան Ս. Երուսաղէմի	6
18. Տ. Յարութիւն Ս. Եպիսկ. Յովհաննիսեան Քարզ. Ս. Կար. եկեղ. Սկիւտ.	5
19. Տ. Ղևոնդ Ս. Եպիսկ. Շիշմանեան Առաջնորդ Քարբերդի	5
20 Տ. Վահրամ Ս. Եպիսկ. Մանկունի Քարոզիչ Միջագիւղի	4
21. Տ. Ստեփան Ս. Եպիսկ. Սանտալճեան վանահ. Ս. Դանիէլ վան. Կեսարիոյ	4
22 Տ. Պետրոս Ս. Եպիսկ. Թահմիզեան Առաջնորդ Սեբաստիոյ	4
23. Տ. Եղնիկ Ս. Եպիսկ. Ապահունի Առաջնորդ Արապկիրի	4
24. Տ. Պօղոս Ս. Եպիսկ. Մելիքեան վանահայր Լիմ անապատի	4
25. Տ. Աստուածատուր Ս. Եպիսկ. Յովհաննէսեան Միաբան Ս. Երուսաղէմի	4
26. Տ. Սահակ Ս. Եպիսկ. Խապայեան Լուսարարապետ Ս. Երուսաղէմի	4
27. Տ. Յովհաննէս Ս. Եպիսկ. Աստուածատուրեան Առաջնորդ Բագրևանդայ։	2

Հայկակ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Անգլիայի Մանչէստր քաղաքից մեզ գրում են հետևեալը. «Այստեղի հայ գաղթականութիւնը լսելով գերմանական Ֆրիդրիխ կայսրի մահվան լուրը, մի հեռագիր ուղարկեց Բերլին արտաքին գործերի մինիստրութեան, ցաւակցութիւն յայտնելով այդ մեծ կորուստի մասին։ Հայ գաղթականութիւնը նորերս՝ իբր պատասխան այդ ցաւակցութեան, մի շնորհակալութեան նամակ ստացաւ Լօնդօնի գերմանական դեսպանի ձեռքով։»

—Ամերիկայի լրագիրները հաղորդում են, որ ամերիկացի գիտնականների մի խումբ, որին օգնում են ամերիկացի դրամատէրերը, այս օրերս մեկնեցան դէպի Եփրատի հովիտը, այնտեղ նախկին Բաբելօնի աւերակները խուզարկելու համար։ Լրագիրները կարծում են, որ թէ այս տեսակ ձեռնարկութիւններ և թէ Կ. Պօլսից մինչև Բաղդադ երկաթուղու շինութեան առաջարկը մեծ իրաւունք է տալիս յուսալու, որ փոքր-Ասիան մօտիկ ապագայի մէջ պիտի լինի դարձեալ մի քաղաքակիրթ, բարգաւաճ և բազմամարդ երկիր։

—Լրագիրներին հեռագրում են, որ սպանիական գահի թեկնածու Դօն-Կարլոսը դիմելով ժողովրդին մի շրջաբերականով, յիշում է իր իրաւունքների մասին սպանիական գահի վրա, և առաջարկում է գահընկէց անել այժմեան ապօրինի կերպով թագաւորող տունը։

—Թէհրանից լրագիրներին հաղորդում են, որ պարսից շահի հրամանով մինիստրների խորհրդում քննվում էր պարսկական նաւատորմը զօրեղացնելու հարցը։ Մինիստրների խորհուրդը վճռեց 200,000 թուման ծախսել երկու շոգենաւեր ձեռք բերելու համար։

—Կ. Պօլսից հեռագրում են յուլիսի 7-ին (19-ին), որ սըր Ուլիամ Ուայտ իր ընտանիքով ճաշի էր հրաւիրված երէկ սուլթանի մօտ։ Ճաշին ներկայ էին՝ Քեամիլ-փաշա և Սաիդ-փաշա։ Ճաշից յետոյ անգլիական դեսպանը ընդունվեցա սուլթանի մօտ մասնաւոր ունկնդրութեան համար։

—Նոյեմբերի 25-ին Դանիան կը տօնի իր այժմեան թագաւորի թագաւորութեան 25-ամեայ յօբելեանը։ Թագաւորը, իմանալով որ այդ յօբելեանի առիթով ստորագրութիւն է սկսված մի կալուած ընծայելու նրան Իսլանդում, յայտնեց, որ չէ կարող ընդունել այդ ընծան։ Նրա տպված նամակում ասված է, որ խղճմտանքը պարտաւորեցնում է իրան հրաժարվել այդ պարգևից, Դանիայի տնտեսական ծանր դրութեան պատճառով։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Յայտնի է, որ մարդիկ զանազան կերպով են ծիծաղում։ Մի ուսումնական արել է հետևեալ դիտողութիւնները ծիծաղների այլ և այլ տեսակների մասին։ Մարդիկ, որոնք այնպէս են ծիծաղում, որ նրանց ծիծաղի ժամանակ լսվում է գլխաւորապէս Ա տառը, մեծ մասամբ անկեղծ, չիսակ մարդիկ են, սիրում են աղմուկ, շարժում և ունեն մեծ մասամբ փոփոխամիտ, անհաստատ բնաւորութիւն։ Մարդիկ, որոնց ծիծաղի մէջ լսվում է գլխաւորապէս Է հնչիւնը, լինում են մեծ մասամբ մելամաղձոտ։ Մարդիկ, որոնց ծիծաղի մէջ լսվում է գլխաւորապէս Ի ձայնաւորը՝ մեծ մասամբ լինում են միամիտ, ինչպէս երեխաներ, բայց անձնուէր, անվստահ, համեստ մարդիկ են։ Մարդիկ, որոնց ծիծաղի մէջ լսվում է գլխաւորապէս Օ հնչիւնը, լինում են մեծահոգի և վրստահ։ Վերջապէս մարդիկ, որոնց ծիծաղի մէջ լսվում է գլխաւորապէս Ու հնչիւնը՝ մարդատեաց են, և նրանցից պէտք է զգուշանալ։

*
* *

23 տարեկան օրիորդ Վէյ դիմել է Բրիստօլի դատարանին հետևեալ գանգատով։ Ահա վեց տարի է, որ նա նշանվել է ոմն Պրովսէի հետ. այդ ժամանակամիջոցում փեսացուն գրել է մօտ 500 նամակ, որոնց կանօնաւորապէս այդքան անգամ նա պատասխանում է։ Այժմս Պրովսէ իր հօր հրամանով հրաժարվում է իր հարսնացուից և չէ կամենում պսակվել. այդ պատճառով օրիորդը խնդրում է դատարանից իր նախկին փեսացուին ենթարկել յօգուտ իրան 250 ֆունտ ստերլինգ տուգանքի, իր գրած նամակների վրա արած ծախսը դուրս գալու համար։

*
* *

Միացեալ-Նահանգներում հաստատված են նոր փոստային կանօններ, որոնց մէջ կայ հետևեալ հետաքրքիր յօդուածը։ Ամէն մի ծրար կամ բաց նամակ, որի վրա կան վիրաւորեցուցիչ, անբարոյական կամ սպառնացող բնաւորութիւն ունեցող մակագրութիւններ՝ փօստը չէ կարող ոչ ընդունել և ոչ էլ ուղարկել։ Բացի դրանից նոր օրէնքով այդպիսի նամակ ուղարկողները ենթարկվում են 100—5,000 դօլլար տուգանքի կամ 1—10 տարի տաժանակիր աշխատանքների։

*
* *

Տիրնովօյի քաղաքապետը այս օրերս տեղեկութիւն է տուել Սօֆիա Տիրնովօի մօտ պատահած թուչուններ մէջ եղած արժանայիշատակ պատերազմի մասին։ Առաւօտը վաղ արևելքից թռաւ առիւծների ահագին երամ և տեղաւորվեց մօտակայ լեռների վրա։ Ժողովվեց ամբոխը, որ աւելի բազմացաւ, երբ մի քանի ժամից յետոյ հիւսիսից վրա հասան մօտ 300 արագիլներ։ Մի քանի րոպէ հակառակորդները հանգիստ էին, կարծես թէ դիտում էին միմեանց դրութիւնները, ապա յարձակվեցան միմեանց վրա։ Զարհուրելի պատերազմ սկսվեցաւ. ընկնում էին գետնի վրա թէ առիւծները և թէ արագիլները։ Երկու կողմերի թիւն էլ նկատելի կերպով պակասեց. ընդհարումը շարունակվեց մօտ մի ժամ, և ապա թեւաւոր հակառակորդները թռան զանազան կողմեր, թողնելով պատերազմի դաշտում մօտ 200 սպանվածներ։ Սօֆիայից հեռագրված է քաղաքապետին, որ նա որոշ կերպով հաղորդի սպանված արագիլների և առիւծների թւերը առանձին։

*
* *

Կ. Պօլսից մեզ գրում են հետևեալը։ «Տիկին Այվազեան, որ տարի մը Փարիզի նշանաւոր երաժշտագէտներին մօտ աշակերտելէ յետոյ երկու տարիէ ի վեր ի Փարիզ Երաժշտանոցի ընթացից կը հետևէր, մայրաքաղաքս վերադարձած է։ Տ. Այվազեան առաջին հայուհին է, որ կրցած է ընդունուիլ իբր աշակերտուհի Փարիզի Երաժշտանոցն, շնորհիւ իւր հեշտալուր ու յորդելակ ձայնին և երգելու տաղանդին, որ գնահատուած էր քննիչ նշանաւոր երաժշտագէտներէն։ Վերջին քննութեանց մէջ, Այվազեան տիկինը շատ գնահատուեր է իւր քննիչներէն, որոցմէ Ամբրուազ Թոմա և Մասընէ մասնաւոր կերպով շնորհաւորեր են զինքը։ Կը լսենք թէ հայ արուեստագիտուհիէն խնդրուած է նուագահանդէս մը տալ Պարսից դեսպանատանը։»

„ՄՇԱԿԻ“ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

ՎԱՐՆԱ, 14 յուլիսի։ Բ. Դրան պատասխանը՝ Ռուսաստանին պատերազմական վարձատրութիւն տալու հարցի մասին, դեռ ևս չէ յանձնված դեսպան Նէլիդօվին, այլ ներկայացրած է սուլթանի հաստատութեանը։ Պատասխանի նախագծում կան ներողութիւններ և բացատրութիւններ փողը ուշացնելու համար, սակայն ապագայում խոստացվում է փողերը ճիշդ և իր ժամանակին վճարել։ Տեղեկութիւնը այն բանի մասին, որ իբր թէ Ռուսաստանին մի նոր ապահովութիւն է տրըված, ճիշդ չէ։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 14 յուլիսի։ Վաղը, ռուսների մըկրտութեան 900-ամեակը տօնելու պատճառով, կը կատարվի ջրօրհնէք սենատի մօտ, ներկայութեամբ Բարձրագոյն Պալատի պաշտօնեաների, գեներալների, և շտաբ ու օբէր-օֆիցէրների։ Պետերբուրգում և Կրասնօե-Սելօում եկեղեցական զօրահանդէսներ կը լինեն։ Մայրաքաղաքը զարդարված կը լինի դրօշակներով։ Կօստրօմեան նահանգապետի 1887 թւի համար ներկայացրած ամենահպատակ հաշուի մէջ նահանգի դրութեան մասին, ի միջի այլոց բացատրվում է, որ ազգաբնակութեան ձգտումը դէպի գրագիտութիւնը առանձին պաշտպանութեան հանդիպեց հոգևորականութեան կողմից, որը, բացի եկեղեցական-ծխական դպրոցներ բանալուց, հիմնեց բարեկրօն Սերգիի անունով ուղղափառ միաբանութիւն, որի նպատակն է հոգևոր և բարոյական լուսաւորութիւն ու եկեղեցականութիւն տարածել։ Այդ բացատրութեան հանդէպ նորին Կայսերական Մեծութիւնը բարեհաճեց գրել՝ «շատ մխիթարական է»։—«Гражданинъ» լրագիրը հաղորդում է, որ Վիլհէլմ կայսրը Բերլինից կուղարկէ իր պատկերը գեներալ-ադիւտանտ Գլինկա-Մավրինին, իսկ իր կիսարձանը կուղարկէ Բարձրագոյն Պալատի մինիստրին։—«Journal de St. Petersbourg» հաղորդում է, որ ռուսաց կառավարութիւնը միացաւ այն դաշնագրին, որ վերաբերում է Սուէզի ջրանցքի չէզոքութեանը։

ԿԻԵՎ, 14 յուլիսի։ Այսօր Նիկօլաեվեան վանքի միաբանութիւնը Կիէվի բոլոր վանքերի հոգևորականութեան մասնակցութեամբ թափօր կատարեց Ասկօլդօվեան գերեզմանի վրա։ Ասկօլդեան գերեզմանի վրա, պատարագից յետոյ, բաց երկնքի տակ հոգեհանգիստ կատարվեցաւ բոլոր ուղղափառ զինուորների համար։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՕՐՍԱ

Յուլիսի 14-ին

Լօնդօնի վրա 10 ֆունտ արժէ. .	108 ր.	— ›
Համբուրգի վրա 100 մարկ — . .	52 ›	85 ›
Փարիզի վրա 100 ֆրանկ — . .	42 ›	70 ›
Ոսկի — արժէ — . .	8 ›	65 ›
Մաքսային կուպօններ — . .	173 ›	— ›
Արծաթ — — — . . .	1 ›	33 ›
Բօրսային դիսկօնտներ — . .	6%	7¼% ›
Պետակ. բանկ. 5% տոմս 1-ին շրջանի	98 ›	62 ›
— — — — 2-րդ —	98 ›	62 ›
— — — — 3-րդ —	98 ›	25 ›
— — — — 4-րդ —	98 ›	50 ›
— — — — 5-րդ —	98 ›	12 ›
— — — — 6-րդ —	— ›	— ›
Նոր 4% փոխառութիւն.	82 ›	50 ›
Արևելեան 5% փոխառութ. 1-ին շրջ.	99 ›	25 ›
— — 2-րդ —	99 ›	— ›
— — 3-րդ —	98 ›	62 ›
Ներքին 5% առաջին փոխառութ.	— ›	— ›
— երկրորդ —	— ›	— ›
5½% ռէնտա	102 ›	— ›
Ոսկեայ ռէնտա.	186 ›	50 ›
Եօթերորդ կօնսօլիդած փոխառութիւն.	162 ›	25 ›
Նոր երկաթուղային ռէնտա . . .	99 ›	50 ›
5% գրաւական թղթեր կալուած. փոխ. կրեդ. ընկ.	160 ›	— ›
Գրաւ. թղ. Ազնու. բանկի . . .	97 ›	25 ›
5½% գրաւական թղթեր Խերսօնի կալուած բանկի.	98 ›	12 ›
6% գրաւակ. թղ. Խարկօվի կալ. բան.	100 ›	75 ›
— — Պօլտավայի— —	101 ›	— ›
— —Պետ.Տուլսկ.— —	101 ›	— ›
— — Կիեվի — —	100 ›	87 ›
— — Մօսկվայի — —	101 ›	25 ›
— — Բեսարաբ. Տավր.—	100 ›	25 ›
— — Նիժ. Սամար. —	101 ›	— ›
— — Վիլնայի —	100 ›	75 ›
— — Թիֆլիսի—27 և 43 տ. —	›	— ›
— —Քութայիսի-18 և 43 տ. —	›	— ›
Վօլժսկօ-Կամսկի բանկի ակցիաները	671 ›	— ›
Ռուսաց երկաթուղիների գլխաւ. ընկ.	255 ›	— ›
Ռիբինսկ-Բօլօգօյի ընկ.	81 ›	— ›
Ս. Պետերբուրգի քաղաքային օբլիգացիաներ.	94 ›	37 ›
Մօսկվայի քաղաք. օբլիգացիաներ .	94 ›	12 ›
Օդեսայի — — .	93 ›	75 ›
Թիֆլիսի քաղաք. կրեդ. ընկ. օբ. .	— ›	— ›

Ս. Պետերբուրգի բօրսայի տրամադրութիւնը թոյլ է։

Խմբագիր-հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն Ն Ե Ր

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

(կուկիա, վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)

Հիւանդներին ընդունում են ամեն օր

ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ

ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—9—11 ժ. վիրաբուժական (նոյնպէս և ատամնացաւի) և վեներ. ց.
ՌՈՒԴԿՈՎՍԿԻ—10—11 ժ. ներքին, երեխայոց և կանանց ց.
ՍՕԲՕԼԵՎ—11—12 ժ. ատամնաբոյժ.
ՏԱՐՍԱՅԻՋԷ—12—1 ժ. ամեն օր, բացի կիւրակի. աչքացաւ.
ԱՐՏԵՄԻԵՎ—12—1 ժ. երեքշաբթի, ուրբաթ և կիւրակի կանանց ց.
ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆՑ—12—1 ժ. ներքին և երեխայոց ց. բացի երեքշաբթի և ուրբաթ.

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ

ԳԱԴՕՄՍԿԻ—5—$6^1/_2$ ժ. կաշուի ցաւերի և սիֆիլիսի.
ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—$6^1/_2$—$7^1/_2$ ժ. ներքին և երեխայոց ց.
ՓՈՒՂԻՆԵԱՆ—$6^1/_2$—$7^1/_2$ ժ.

Հիւանդանոցումն է մանկաբարձուհի Մօզեր:
Վճար—50 կ.: Համախորհրդի (կօնսիլիումի) համար փոխադարձ համաձայնութեամբ:

Հիւանդանոցի վերատեսուչ ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ

ԵՐԴՈՒԵԱԼ ՓԱՍՏԱԲԱՆ

ՅԱԿՈՎԲ ՏԷՐ-ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ

Այժմ բնակվում է Սօլօլակի Ցրէյլինսկայա փողոցում, Միրզօևի տանը:

1—3

Տեղափոխվելով Բագու կը խնդրեմ այն անձանց, որոնք ինձ հետ գործ ունեն կամ կը կամենան ունենալ, բարեհաճեն դիմել ինձ հետևեալ հասցէով. Баку Агенту К-⁰ «Надежда» Сулханову. Իսկ հեռագրով. «Степану Сулханову».

Ս. Սուլխանեանց

1—5

ՄԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉ, որը ունի աւարտման վկայագիր և ատտէստատ բէալական ուսումնարանի, ցանկանում է դասեր ունենալ հայոց ուսումնարաններում. Դասախօսում է ՌՈՒՍԱՑ ԼԵԶՈՒԻՑ, ՌՈՒՍԱՑ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆԻՑ և ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԻՑ, նոյնպէս ԹՈՒԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆԻՑ, բոլոր դասատներում: Շաբաթական 24 դասի համար 600 ր. ռոճիկ, իսկ հեռու քաղաքներ գնալու համար նոյնպէս ճանապարհածախսը: Հասցէի մասին կարելի է տեղեկանալ въ БАКУ, въ школѣ Калантарова, у учителя Гавріила Пашіана.

1—3

Պարապելով մի քանի տարի ուսուցչութեամբ երկդասեան ծխական դպրոցներում և ունենալով ուսուցչական վկայական, ցանկանում եմ դասեր ունենալ ծխական դպրոցներից մինում՝ ռուսաց լեզուով աւանդելի բոլոր առարկաներից, շաբաթական 24—30 դաս, 600 րուբլի ռոճիկով, առանց ճանապարհածախսի:

Դիմել. БАКУ, Александру Тер-Степаносянцу.

1—5

ՄԱՄՈՒԼԻ ՏԱԿԻՑ ԴՈՒՐՍ ԵԿԱՒ

Մակար վարդապետ Բարխուդարեանի

„ՔՆՆԱԴԱՏՈՒԹԻՒՆ ՔՆՆԱԴԱՏՈՒԹԵԱՆՑ“

Գինն է 40 կոպէկ

Ծախվում է Թիֆլիս՝ կենտրօնական և «Աղբիւրի» գրավաճառանոցներում: Բագուում պ. Շիրազեանի, Շուշիում պ. Ղուլիքեօխաեանի և Պօլսում պ. Ն. Պէրպէրեանի մօտ:

ՄԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉ կամենում է տեղ ունենալ հայոց ուսումնարաններում. համաձայն է ունենալ շաբաթական 24—27 դաս: Կարող է աւանդել բոլոր առարկաները, բացի բարձր դասատներում ձայնագրութիւնը. պայմանների մասին դիմել „Մշակի“ խմբագրութեանը:

1—3

ԱՐԴՈՒԻՆԻ ՆՈՐ ԲԱՑՈՒԵԼԻ ՏՂԱՅՈՑ ԵՒ ՕՐԻՈՐԴԱՑ ԾԽԱԿԱՆ ՄԻԴԱՍԵԱՆ ԴՊՐՈՑՆԵՐԻ համար հարկաւոր են մի ուսուցիչ և մի ուսուցչուհի, ցանկալի էր, որ դրանք լինէին կամ եղբայր ու քոյր կամ այր և կին, ուսուցչութեան իրաւունք ունեցողներ. ցանկացողները թող դիմեն Թիֆլիսի Թեմակալ Առաջնորդին, ներկայացնելով իրանց վկայականները:

1—2

ԲԻԼԻԱՐԴԻ ԳՆՏԵՐ

մեծ ընտրութեամբ, կիյներ և նրանց համար կաշի ծախվում են ճախարակագործ վարպետ Վ. Գօվլիկօվսկու մօտ, Օդէսայում, Կրասնի պէրէուլօկ, տուն Շվարցի (Одесса, красный переул. д. Шварца, токарн. мастеръ В. Говликовскій).

2—10 (Հ)

ԵՐԿՈՒ ԱՄՈՒՍԻՆՆԵՐ երկար ժամանակ ՈՒՍՈՒՑՉՈՒԹԻՒՆ արած լինելով ՀԱՅՈՑ ԾԽԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑՆԵՐՈՒՄ, ձեռնտու պայմաններով, ցանկանում են տեղ ունենալ նոյն դպրոցներում հայոց և ռուսաց լեզուներից, այդ լեզուներով աւանդվող միւս առարկաներից, թուաբանութիւնից և ձեռագործութիւնից: Հասցէն. учителю Мамиконянцъ, оставить на заводѣ Сиракана Теръ-Мартирасянца въ Эривань.

2—3

Խոնարհաբար խնդրում եմ այն յարգելի անձանց, որոնք բարեհաճել էին իմ թարգմանած՝

„ԲՆԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ԿՐԹՈՒԹԻՒՆ“

Գրքի համար (հեղ. պրօֆէսօր Ա. Գաբրիէլի) բաժանորդներ գտնելու նեղութիւնը յանձն առնել, բարեհաճեն ուղարկել բաժանորդաթերթը և դրամը, որպէս զի կարողանամ ճշտիւ որոշել տպագրելի օրինակների քանակութիւնը և ժամանակին զետեղել յարգելի բաժանորդաց անուանները: Գիրքը լոյս կը տեսնի առաջիկայ սեպտեմբերին: Հասցէս՝ Тифлисъ. Учителю Арм. Дух. Сем. Нерсисянъ, Григорію Шахбудагянцу.

2—3

ՄԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ, որ աւարտել է իր ուսումը Ներսիսեան դպրոցում և ազատ ունկնդիր է եղել Դօրպատի համալսարանում, կամենում է հայոց դպրոցներից մէկը մէջ ուսուցչի պաշտօն ունենալ: Կարող է դաս տալ գիմնազիական բոլոր առարկաների և լեզուները:

2—5

ԿԱՊԱԼՈՎ

տրվում են ԵՐԵՒԱՆՈՒՄ գտնվող „ԶԱՐԱՖԻ“ և „ՋՈՒԼՖԻ“ քարավանսաները: Պայմանների մասին հարցնել Թիֆլիսում Դվօրցօվայա փողոցի վրա գտնվող ՂԱԼԱՄՔԱՐՕՎԻ մագազինում և Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԵԱՆ ապահովութեան ընկերութեան գործակալութեան մէջ:

5—15

ՄՕԶԴՕԿԻ հայոց երկսեռ դպրոցներին հարկաւոր է մի ՈՒՍՈՒՑԻՉ հայոց լեզուի և առարկաների համար, շաբաթական 24—26 դասով, տարեկան 600 րուբլի վարձատրութեամբ: Ուսուցիչը կը ստանայ ճանապարհածախս, սենեակ, ծառայ, վառելափայտ և լուսաւորութիւն: Պահանջվում է օրինաւոր վկայական:

Ցանկացողները պէտք է դիմեն կամ անձամբ կամ նամակով Մօզդօկի հայոց երկսեռ դպրոցների հոգաբարձութեան:

3—3 Հոգաբարձու Յով. ԳԱՆՁՈՒՄԵԱՆՑ

ՇՈՒՏՈՎ ԼՈՅՍ ԿԸ ՏԵՍՆԻ

„ՃԱԿԱՏԻ ԳՐՈՒԱԾՔԸ ՉԷ ՋՆՋՎԵԼ“

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՎԷՊ

Գինը 40 կոպէկ

Դիմել. Шуша, Аршаку Туманянцу.

4—5

1000 ՌՈՒԲԼԻ
ՈՒԶՈՒՄ ԵՄ ՏՈԿՈՍՈՎ

Հասցէն թողնել „Մշակի“ խմբագրատանը:

2—4

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

(Թիֆլիս, Լաբօրատօրնայա փողոց, № 11)

Ցանկացողք, ունենալ իրանց առևտրական գործերի համար, անցեալ յունիս ամսում ուսման ընթացքը աւարտած ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐ ԵՒ ԱՇԱԿԵՐՏՈՒՀԻՆԵՐ, թող բարեհաճեն դիմել կուրսերի հիմնողին, Ս. Մանուէլեանցին: Աւարտողները ստացել են մասնագիտական առևտրական կրթութիւն, կովկասի ուսումնարանական շրջանի հոգաբարձուի հաստատված ծրագրի համեմատ, և ունեն օրինաւոր ատեստատներ:

Ընդունելութիւնները սկսվելու են սեպտեմբերի 15-ից: Կուրսերի ծրագիրը և կանոնները կարելի է ստանալ ձրիապէս։ Ծովիանօֆների բանկային գրասենեակում և կուրսեր հիմնողի բնակարանում: Օտարաքաղաքացիք դիմում են՝ Тифлисъ, учредителю курсовъ С. П. Мануэльянцу.

4—5 (Ե. Շ.)

ՄԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉ ցանկանում է հայոց լեզուի և թուաբանութեան դասեր տալ: Ներսիսեան դպրոցում աւարտած է և ՄԻ ՏԱՐԻ արդէն վարել է ուսուցչի պաշտօնը: Ցանկանում է ուսուցչութիւն անել գաւառական քաղաքներում կամ ձեռնտու պայմաններով գիւղերում:

1—3

Societa Generale itaĩiana di Navigazione.

117 ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ՄԵԾ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐ ՈՒՆԵՑՈՂ

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

կանոնաւոր երթևեկութիւն Բաթումի և Եւրօպայի, Աֆրիկայի, Ասիայի ու Ամերիկայի բոլոր գլխաւոր նաւահանգիստների մէջ: Շոգենաւերը Բաթումից դուրս են գալիս կանոնաւորապէս ամեն շաբաթ:

1,500 տոննա ունեցող շոգենաւերը Բաթումից դուրս են գալիս ամեն երեքշաբթի օր դէպի Անատօլիայի բոլոր գծերը և Կ. Պօլիս:

Բոլոր տեղեկութիւնների մասին (թէ ճանապարհորդների և թէ ապրանքների մասին) դիմել ընկերութեան գործակալ Ի. Է. ՋԷՐՐՈՒՏԻՆ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ—Գօլօվինսկի պրօսպ. № 34 և ԲԱԹՈՒՄՈՒՄ—իշխ. Գուրիէլիի տանը:

8—40

---

1) Հարկաւոր է մի ՈՒՍՈՒՑՉՈՒՀԻ պահանջեալ վկայականով, որը կարողանայ դաս տալ՝ ՌՈՒՍԱՑ ԼԵԶՈՒ և ԹՈՒԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ:

2. Հարկաւոր է մի ՈՒՍՈՒՑԻՉ, պահանջեալ վկայականով, որը կարողանայ դաս տալ հայոց լեզուով աւանդվող բոլոր առարկաները: Մեր հասցէն՝ Бъ гор. Душетъ. Армянскому благочинному Теръ-Саркису Ерицянцу.

2—3

ԲԵՆԵԴԻԿՏԵԱՆ ԳԵՐԱՊԱՏԻ ՀԱՅՐԵՐԻ ԷԼԻԿՍԻՐԸ

ՍՈՒԼԻԱԿ (GIRONDE) ԱԲԲԱՅՈՒԹԻՒՆԻՑ

Այդ էլիկսիրը հնարել է **1373** թւին վանահայր ՊԵՏՐՈՍ ԲՈՒՐՍՕ:

Այդ էլիկսիրի մի քանի կաթիլների ամենօրեայ գործածութիւնը պահպանում է ատամները փչանալուց, տալիս է նրանց սպիտակութիւն, ամրացնում է լինդերը և թարմացնում է բերանը:

Բացի էլիկսիրից ԲԵՆԵԴԻԿՏԵԱՆ հայրերը պատրաստում են դարձեալ ԱՏԱՄՆԱՓՕՇԻ և ՊԱՍՏԱ ատամներ սրբելու համար, որոնք նմանապէս կարելի է ձեռք բերել ամեն փոքր ի շատէ նշանաւոր դեղատներում, ինչպէս և դեղատան ապրանքների պահեստներում ու պարֆիւմերական մագազիններում:

ԳԼԽԱՒՈՐ ԱԳԷՆՏ SEGUIN, BORDEAUX, rue CROIX de SEGUEY, №106.

20—30 (Շ.)

Дозволено цензурою, Тифлисъ 15 Іюля 1888 г.

Типографія Канцеляріи Главнонач. Гражд. час. на Кавк., Лорисъ-Меликовск. ул. д. каз.